

*Бабятинська Ю. О.,**викладач кафедри іноземних мов № 1
Національного університету «Одеська юридична академія»**Гусейнова К. С.,**викладач кафедри іноземних мов № 1
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглянуті основні передумови та причини обрання англійською мовою міжнародної комунікації в юридичній сфері. Досліджені сфери поширення юридичної термінології англійською мовою в різних країнах з урахуванням особливостей вживання мови залежно від регіональних особливостей. Проаналізований історичний процес становлення юридичних термінів англійською міжнародно прийнятними. Проведено семантичний аналіз англійських термінів. Розглянуті переваги та недоліки у розумінні не носіями англійської юридичних термінів цієї мовою. Охарактеризовано, як відмінності у правових системах України та Америки впливають на розуміння юридичних термінів. Проведено аналіз у виявленні можливих помилок у перекладі та наслідків, до яких це може привести у правильному чи хибному розумінні юридичних термінів англійською мовою.

Доведено, що юридична англійська термінологія взята за основу у всіх країнах світу незалежно від вузької спрямованої галузі юридичного права. Проаналізовано, як англійська термінологія у зв'язку з неможливістю досконалого перекладу мовою країни корегується лінгвістичними та синтаксичними правилами. Проаналізовані приклади, де вживання англійських юридичних термінів можуть призвести до смислової помилки та проаналізовано, як їх можна уникати.

Розглянуті сфери вживання юридичної англійської в різних галузях комунікації з урахуванням стилістичних і синтаксичних відмінностей. Досліджені логічні правила, за якими формуються юридичні терміни англійською. Розглянуті різні види та жанри використання юридичного письма з урахуванням поставленої перед мовою мети.

У статті викладений шлях наукового пошуку засобів для запобігання смислових помилок внаслідок помилки в перекладі. Доведено, що одним із найкращих методів є повернення до референтів із метою дослідження лінгвістичних джерел юридичного терміна англійської мови. Визначено, що найчастіше за основу беруться терміни латиною. Проаналізовано, що для запобігання помилки важливо розглядати конкретний юридичний термін у контексті з урахуванням правових традицій країни, про яку йдеться.

Ключові слова: юридична термінологія, англійська мова, семантичний аналіз, юридичне письмо, термін.

Постановка проблеми. У доісторичній Британії традиційне загальне право обговорювалося у розмовній мові. Правова мова та юридична традиція змінювалися хвилями завойовників протягом наступних століть. Римська Британія

дотримувалася римської юридичної традиції, а її юридичною мовою була латинська. Після римського від'їзду з Британії близько 410 р. та англосаксонської навали на Британію домінуючою традицією став англосаксонський закон, про який ішлося в німецькій мові (давньоанглійській мові), що писався старою англійською мовою близько 600 років, починаючи із Закону Ельберхта. Після вторгнення норманів до Англії в 1066 р. англо-нормандська французька стала офіційною мовою судового розгляду в Англії протягом майже 300 років, тоді як середньовічна латинська мова використовувалася для письмових записів понад 650 років. Однак деякі технічні терміни в Англії були збережені. У юридичних судженнях англо-нормандська перетворилася на юридичну французьку мову, з якої походить багато слів у сучасній юридичній англійській мові. До них належать «майно», «оренда», «виконавець» та «орендар». Використання юридичної французької мови в цей період мало постійний вплив на загальний мовний реєстр сучасної юридичної англійської мови. Це використання також пояснює деякі складні мовні структури, що використовуються в юридичній писемності. У 1362 р. набрав чинності Статут про ухвалення, який зазначав, що всі судові процеси повинні вестися англійською мовою (але фіксуватися латиною). Це поклало початок офіційній юридичній англійській мові. Юридична французька мова продовжувала використовуватися в деяких формах до XVII ст., хоча закон французької мови дедалі більше вироджувався. З 1066 р. латинська мова була мовою офіційних записів і статутів, її замінили англійською мовою в Законі про судочинство 1730 р. Однак, оскільки тільки вчені особи вільно володіли латиною, вона ніколи не стала мовою судових дебатів. Вплив латинської мови можна побачити в ряді слів і фраз, таких як *ad hoc*, *de facto*, які залишаються в сучасному використанні в юридичному написанні.

В останні десятиліття різко зріс інтерес лінгвістів і фахівців різних галузей науки і техніки до проблем приватно-галузевих терміносистем, що пояснюється зростаючим потоком наукової та технічної інформації, процесами інтеграції, посиленням процесів термінотворчості. Останній фактор особливо важливий для правової термінології у зв'язку зі створенням і прийняттям останнім часом великої кількості нових законів. Проблема вивчення термінів дуже важлива і з позицій перекладу іншомовних текстів, оскільки, на наше переконання, саме термінологія є найбільшою проблемою, з якою стикається перекладач у роботі з юридичними текстами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання про специфіку термінів і способи їх перекладу завжди займало особливе місце в порівняльному мовознавстві: його розглядали в своїх роботах із теорії перекладу В.М. Комісарів, Я.І. Рецкер, І.В. Арнольд; він є об'єктом дедалі більш пильної уваги сучасних вчених.

Метою статті є аналіз лінгвістичних методів творення юридичних термінів в англійській мові й особливостей їх перекладу українською, виявлення основних помилок у перекладі та віднаходження ефективних лінгвістичних методів для термінотворення англійською мовою у сфері юриспруденції, аналіз структурно-семантичних характеристик юридичної термінології.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що структури і стройові елементи складають основу мови незалежно від сфери її вживання. Різні підмови, будучи частиною єдиного мовного організму, можуть володіти певною специфікою на різних мовних рівнях, наприклад, на рівні граматики або лексико-граматичних засобів зв'язку елементів тексту. Подібні особливості присутні і в текстах юридичного характеру, проте не вони визначають їх специфіку. Якщо завдання перекладу – забезпечення еквівалентності як спільності змісту текстів оригіналу і перекладу, то у перекладі спеціальних юридичних текстів термінам слід приділяти особливу увагу: саме вони визначають інформаційний зміст юридичного тексту, організують, структурують і кодують спеціальну інформацію [2, с. 324]. Отже, саме стосовно термінів найбільш гостро постає питання про можливість досягнення еквівалентності в існуванні відмінності кодових одиниць. Можливість абсолютно повної та точної передачі змісту оригіналу при перекладі юридичних текстів обмежена насамперед відмінностями в мовних системах; крім того, їй перешкоджають різні традиції номінації понять, що склалися в кожній із мов, а також відмінності явищ самої дійсності. Однак що б не висувалося як кінцева мета перекладу, і якою б не була його базова одиниця, саме вибір термінології визначає досягнення кінцевого результату. У 2004 р. Девід Кристал запропонував стилістичний вплив на англійську юридичну мову. У середньовічний період юристи вживали суміш латини, французької та англійської мов. Щоб уникнути двозначності, юристи часто пропонували пари слів із різних мов. Іноді розв'язання було мало, і пари просто надавали більше уваги, перетворюючись на стилістичну звичку. Це особливість правового стилю, яка триває і донині. Прикладами змішаних мовних дублів є: «розбиття та входження» (англійська та французька), «придатне та належне» (англійська та французька), «землі та житла» (англійська та французька) та «воля та заповіт» (англійська та латинська). Прикладами дублів лише для англійської мови є «let and hindind» і «have and hold» [5, с. 42]. Юридична термінологія широко використовується не тільки у професійному середовищі, а й у інших сферах мовної комунікації, тому існує велика потреба у вивченні мови права для спеціальних цілей. Юридична термінологія є унікальним об'єктом дослідження, оскільки характеризується великою різноманітністю сфер застосування порівняно з іншими терміносистемами.

Проводити порівняльне дослідження систем юридичних термінів і понять в англійській і українській мовах досить складно, оскільки зіставляються не так самі терміни, як різні правові системи. Словникова відповідність часто не дає правильного уявлення про лексичні одиниці, адже за аналогічними термінами у двох мовах стоять різні поняття або різний обсяг значення близьких за змістом понять. Наприклад, «prosecutor»

перекладається «прокурор», проте функції цих фігур у системах американського й українського права не збігаються, і американець, почувши слово «prosecutor», уявляє собі щось інше порівняно з тим, що вкладає у слово «прокурор» носій української мови. Юридична англійська – це тип англійської мови, який використовується в юридичній писемності [3, с. 52]. Взагалі, юридична мова – це формалізована мова, заснована на логічних правилах, яка відрізняється від звичайної природної мови лексикою, морфологією, синтаксисом і семантикою, а також іншими мовними особливостями, спрямована на досягнення послідовності, обґрунтованості, повноти, зберігаючи переваги такої людської мови, як інтуїтивне виконання, повний зміст і відкрите оновлення. Однак юридичну англійську мову називають «підмовою», оскільки вона відрізняється від звичайної англійської. Спеціалізоване використання певних термінів і мовних зразків регулює викладання юридичної мови. Таким чином, «ми вивчаємо юридичну мову як різновид другої мови, спеціалізоване використання лексики, фраз і синтаксису, що допомагає нам легше спілкуватися один з одним». Термін легаліз, з іншого боку, – це термін, пов'язаний із традиційним стилем юридичного письма, що є частиною цього спеціалізованого дискурсу юристів: спілкування, яке «непрофесійні читачі не можуть легко зрозуміти» [6, с. 61]. Цей термін описує юридичну письмову форму, що може бути безладною, багатослівною, непрямую та містити непотрібні технічні слова чи фрази. Історично юридична мова – це мова, яку адвокат може використовувати у складанні договору, але не використовує її у звичайній розмові. З цієї причини традиційний стиль юридичного письма був не націлений на читачів. Прихильники простої мови стверджують, що юридичний «стиль письма не повинен змінюватись від завдання до завдання чи аудиторії до аудиторії; те, що пишуть адвокати, повинно бути чітким, правильним, стислим і повним» [8, с. 42]. Існують різні види (жанри) юридичного письма: наприклад, академічне юридичне письмо, як у юридичних журналах, юридичне письмове право, як у судових рішеннях, і законодавче письмове законодавство, як у законах, положеннях, договорах. Ще одним різновидом є мова, якою користуються адвокати для спілкування з клієнтами, що вимагає більш «читацького» стилю письмового спілкування, ніж той, який використовується з юристами [7, с. 34].

Для юристів, котрі працюють на міжнародному рівні, спілкування з клієнтами та іншими професіоналами різних культур вимагає необхідності транснаціональної правової обізнаності та транскультурної мовної обізнаності. Незалежно від форми юридичного письма, юридичні та мовні навички становлять важливу частину вищої освіти та професійної підготовки.

Висновки. Юридична англійська мова має особливе значення, коли застосовується в юридичному написанні та складанні письмового матеріалу, включаючи: юридичні документи: договори, ліцензії, судові засідання, повістки, резюме, вироки, закони, акти парламенту та підзаконні нормативно-правові акти, звіти про справи, юридичне листування. Юридична англійська мова традиційно використовується юристами з англійськомовних країн (особливо США, Великої Британії, Ірландії, Канади, Австралії, Нової Зеландії, Кенії та Південної Африки), які мають спільні традиції права. Однак через поширення юридичної англійської мови як переважаючої мови міжнародного бізнесу, а також її ролі як юридичної мови в межах Європейського Союзу юридична англійська мова зараз є глобальним явищем.

Література:

1. Дармиштадтер Г. Підробка фальшивості. *Невдача складних документів та деяких рекомендованих засобів правового захисту адвоката з бізнесу*. Американська колегія адвокатів. 2010. 129 с.
2. Крістал Д. Книги пінгвінів. *Історія англійської мови*. Ч. 7.4. 2009. 423 с.
3. Уайт Д.Р. Англійська мова для студентів юридичних наук. *Офіційний посібник для юристів*. Неаполь, 1991. 174 с.
4. Батлер Б. Стратегії ясності в юридичній писемності. Видавництво Aspen. Нью-Йорк, 2013. 412 с.
5. Годдард, С. Дидактичні аспекти юридичної англійської мови: Динаміка підготовки курсу / У.М. Готті та К. Вільямс (ред.), ESP у різних культурах [Спеціальний випуск]: Юридична англійська культура. 62 с.
6. Рамсфілд, Дж. Культура до культури. *Посібник з юридичної писемності США*. Дарем, Північна Кароліна: Академічна преса Кароліни. 2012. 43 с.
7. Видік Р. Звичайна англійська мова для юристів : посібник. Дарем, Північна Кароліна: Академічна преса Кароліни, 2005. 523 с.
8. Проберт А., Вальтер Р. Закон та переконання: поведінка мов адвокатів. *Огляд права університету Пенсільванії*. Вип. 108. 1959. 36 с.

Babyatinskaya Yu., Guseinova K. Structural-semantic characteristics of legal terminology in English

Summary. The article deals with the basic prerequisites and reasons for choosing English as an international language in the legal field. The areas of legal terminology in English in different countries have been investigated, taking into account the peculiarities of the use of the language depending on regional subdivisions. The historical process of legal terms becoming English internationally acceptable has been

analyzed. A semantic analysis of English-speaking terms is conducted. The advantages and disadvantages of non-native English speakers in this language are considered. Described as differences in the legal systems of Ukraine and America affect the understanding of legal terms. An analysis has been made to identify possible translation errors and the consequences that this could lead to in the correct or incorrect understanding of legal terms in English.

It has been proven that legal English terminology is taken as a basis in all countries of the world, regardless of the narrow field of legal law. Analyzed how English terminology is corrected by linguistic and syntactic rules due to the impossibility of perfect translation into the language of the country.

Examples are given where the use of English legal terms can lead to a meaningful error and analyze how they can be avoided.

Areas of application of legal English in various fields of communication are considered, taking into account stylistic and syntactic differences. The logical rules under which legal terms in English are formed are investigated. The different types and genres of the use of a legal letter are considered with regard to the goal set in the language.

The article describes the way to find a scientific way to prevent semantic errors due to a translation error. It has been proven that one of the best methods is to refer back to referents in order to explore the linguistic sources of the English legal term. It is determined that Latin terms are most often used as a basis. It is analyzed that it is important to prevent a mistake by considering a specific legal term in the context of the legal traditions of the country in question.

Key words: legal terminology, English, semantic analysis, legal writing, term.